

דשינה שם אביו ולא הזכירו כאחד האדם, ובזה אתי שפיר. דבעובדא הכא אצל רשב"י אכן אמר יוחאי אבא.

וה"נ ס"ל כדברים האלה לאדונינו הגר"א ז"ל. דיעו"ש בשו"ע יור"ד (סי' רמב' סט"ו) שכ' דאסור לתלמיד לקרות לרבו בשמו וכו', וע"ז כ' הרמ"א דכ"ז דוקא כשאינו מזכיר רק שמו לבד, אבל מותר לומר ר' מורי פלוני, ע"כ. ויעו"ש בב"י הגר"א (ס"ק ל"ו) שכ' בזה"ל, רש"י וכו', וכן באביו כשאמר "אבא" מותר כמש"כ בכמה מקומות אבא חלפתא, ליוחאי אבא (פסחים קיב). יוחאי אבא (מעילה יז:), לינאי אבא (גיטין יד:), וכיוצא, עכ"ל אדונינו ז"ל יעו"ש. וא"כ מבואר להדיא כש"נ דאף בזה מותר ואפי' כשמוסיף לתואר אחר"כ, דמדהוכיחו מהגמ' הנ"ל ע"כ דס"ל דאף כשמזכירו אחר"כ מותר ולא רק כשמזכירו לפני שם אביו, וכש"כ בס"ד. וכן יעו"ש בחידושי "יד אברהם" שכ' דנר' דאף "רב" פלוני שרי, וכמוכח בברכות (סב.), וה"ה באב דשרי כנ"ל, ובזה א"ש בדאי' בברכות (ה.), (מח.). דא"ר אבא בריה דרחב"א הכי אמר רחב"א וכו', עכ"ד ע"ש, והוא כש"נ.

(נופת צופים)

בגמ': חמשה דברים צוה ר"ע את רשב"י כשהיה חבוש בבית האסורין וכו' אמר לו אם ביקשת ליחנק היתל"ה באילן גדול.

ופירש"י, אם ביקשת ליחנק, לומר דבר שיהיה נשמע לבריות ויקבלו ממך, היתלה באילן גדול, אמור בשם אדם גדול, עכ"ל. ומבואר דס"ל דמותר לתלמיד לומר דבר בשם רבו ואע"פ שבאמת לא קיבלו מרבו כלל.

וצ"ע מדאיתא בפ"ד דברכות (כז:): דר' אליעזר אומר המתפלל אחורי רבו וכו' והאומר דבר שלא שמע מפי רבו גורם לשכינה שתסתלק מישראל יעו"ש, וא"כ מהו דא"ר עקיבא לרשב"י דמותר לו לומר דבר "בשם רבו" והיינו בשם "אדם גדול" ואע"פ שלא קיבלו ממנו מעולם, וצ"ע. ודוחק לומר דאכן פליגי ר"ע על רבו ר"א בזה, דלא מסתבר שיחלקו בסברות רחוקות כ"כ זה מזה, דר"א סובר דע"ז "גורם לשכינה שתסתלק" ומאידך תלמידו ר"ע ס"ל דמותר לכתחילה לומר כן ואף ראה "ליעצו" לתלמידו רשב"י שינהג כן [ועד"ז עתוס']

וכדמבואר בברכות (סא:), וא"כ אמאי לא רצה גם ללמד את רשב"י. והנה המהרש"א בברכות כתב דהא דסיכן ר"ע את עצמו ע"י לימוד התורה, הוא משום שהיה אז שעת השמד, ובשעת השמד יהרג ואל יעבור אפילו על מצוה קלה, עוד כתב המהרש"א שם דתלמוד תורה של ר"ע היה בפרהסיא וכדאמר שם היה מקהיל קהילות ועוסק בתורה, ובפרהסיא יהרג ואל יעבור בכל המצות.

ולפי התירוץ השני של המהרש"א מובן היטב הא דלא רצה ללמד את רשב"י תורה, דהיות שהיה בבית האסורים נמצא שאין כאן בפרהסיא, ואסור לו להסתכן בשביל לימוד התורה. (וע"ע במשך חכמה סוף פרשת תרומה שכתב דלת"ת דרבים חייבין למסור את נפשו).

בגמ': חמשה דברים צוה ר"ע את רשב"י כשהיה חבוש בבית האסורין וכו' א"ל רשב"י אם אין אתה מלמדני תורה אני אומר ליוחאי אבא ומוסרך למלכות וכו'.

וצ"ע כיצד א"ל רשב"י כדברים הללו שאל"כ "ימסרהו למלכות" דאטו הותר לו לדבר כן שלא בדרך ארץ וביותר לעשות כן ובפרט לרבו המובהק ר"ע. וכן יל"ע כיצד הזכיר שם אביו "יוחאי" דיעו"ש בפ"ק דקידושין (לא:): דת"ר חכם משנה שם אביו ושם רבו וכו', ופירש"י דחכם הדורש דרשה ברבים ולוחש לתורגמן והוא משמיע, משנה שם אביו ושם רבו אם בא לומר דבר הלכה שאמר אביו או רבו לוחש לתורגמן כך אמר "אבא מורי" וכו', עכ"ל יעו"ש. וכן יעו"ש ברמב"ם בפ"ו דממרים ה"ג שכ' איזהו מורא לא עומד במקומו וכו' ולא יקרא לו בשמו לא בחייו ולא במותו אלא אומר אבא מורי וכו' יעו"ש, וא"כ צ"ע בדאמר רשב"י לשם אביו ולא הקדים לומר "אבא מורי" יוחאי. ודוחק לומר דהוי פלוגתא ולא ס"ל לרשב"י כהתנא דהברייתא הנ"ל דצריך לשנות שם אביו.

וע"כ נר' בזה, דלאו דוקא דבעינן למימר "אבא מורי" אלא העיקר שיקדים לומר לשמו תואר כבוד וכגון שיאמר "אבא" או "רב" וכיו"ב, וכן לאו דוקא דבעי למימר לזה לפני הזכרת שמו אלא אף אחר הזכרתו ג"כ מותר, דהא כ' בברייתא הנ"ל בקידושין דחכם "משנה" שם אביו, וא"כ אף כשמזכיר איזה שהוא תואר כבוד לפני שמו או לאחריו ג"כ נחשב